

Žena v borbi in obnovi

Glasilu Antifašistične slovansko-italijanske ženske zveze za Vzhodno primorsko okrožje

Leto I. ★ Štev. 4.

Ajdovščina, 13. aprila 1946.

Žene Vzhodno-primorskega okrožja pred novimi nalogami

Dne 9. aprila se je prvič v tem letu sestal v Ajdovščini okrožni plenum ASIZŽ. Od blizu in daleč so prišle tovarišice, da skupno pregledajo dosedanje delo, popravijo napake in naredijo načrt za bodoče delo. Prispele so aktivistke, ki so mnogo doprinesle v tej borbi, bivše borke, žene in matere naših borcev, ki pa so tudi same ostale ves čas v sredi borbe. Zavedajo se, da stoji Primorska danes pred dokončno odločitvijo in so odločene žrtvovati prav tako, kot so žrtvovale doslej, da dosežemo pravične odločitve.

Iz poročil, katere so podajale tovarišice iz raznih okrajev, je bilo razvidno, da naše žene po vaseh delajo z isto ljubeznijo slejkoprej, da pa je prešibka organizacijska povezava med samimi odbori ASIZŽ in med ASIZŽ in organizacijami OF, ZMJK in sindikati. Zaradi te napake tovarišice iz vaških odborov tudi ne pošiljajo redno pismenih poročil in tako ostane delo naših žena navadno skrito in nepoznano. Razen tega pa ni vselej dovolj uspešno, ker iz istega vzroka se naše žene čisto izgubljajo v nepotrebnih malenkostih. Zato je okrožni plenum ASIZŽ prvenstveno sprejel sledeče sklepe:

1. V okviru tekmovanja, t. j. do 25. aprila, bodo tovarišice pregledale vsa okrajna tajništva in okrajne plenuma. Naši plenumi, okrajni in okrožni, niso reprezentančni plenumi, ampak delovni plenumi in bo vsaka plenumašica res zastavila vse svoje sile za dvig naše organizacije.

2. Pregledale bodo tudi krajevne odbore ASIZŽ in utrdile njih povezavo z odbori SIAU, ZMJK, sindikati in odbori naše ljudske oblasti.

3. V krajih, kjer še niso postavljeni odbori ASIZŽ, jih bodo postavile do 25. aprila.

4. Do kraja tekmovanja bodo uredile po naših vaseh nabiranje prostovoljnih prispevkov za vzdrževanje organizacij. Članice okrožnega plenuma so na plenarni seji predelale tudi referata, katera sta podala tov. Vida Tomšičeva in tov. Mitra Mitrovič na plenarni seji CO AFŽ v Beogradu. Sprejele so tudi zaključke, katere je sprejela plenarna seja CO in GO AFŽ Slovenije, ki se glasi:

1. Po osvobojenju so žene nadaljevale z delom, ki so ga vršile v vojni, samo da so pod drugačnimi pogoji sodelovale pri reševanju vseh perečih nalog. Te naloge so postale res drugačne od onih, ki so jih žene vršile med vojno, toda zahtevale so od žene enak delovni

zagon in isto mero požrtvovalnosti kot v času vojne. Žene so po osvobojenju pravilno domele, da je treba dati vse sile za obnovo in izgradnjo domovine. Kakor so žene prej razumele, da je najnujnejša pomoč vojski na fronti pomoč ranjencem, tako razumejo sedaj, katere so najnujnejše potrebe izropane in opustošene domovine. Plenum je ugotovil, da so žene doslej pokazale velike uspehe pri opravljanju najrazličnejših nalog, kakor v obnovi tako pri političnih nalogah, v oblasti, v socialnem skrbstvu, pri reševanju konkretnih težav svojega mesta in kraja. Politična aktivizacija je zajela nove množice žena. Še posebej je prišlo to do izraza v predvolivni kampanji, s katero je bila gotovo zajeta sleherni žena. Rezultat tega je množična udeležba žena pri volitvah v ustavodajno skupščino.

2. Največjo aktivnost in največje uspehe so pokazale žene v socialnem skrbstvu, pri pomoči invalidom, vojnim sirotam, v skrbi mater za otroka itd. Vprašanje vojnih sirot, socialno ogroženih otrok, dečjih domov in zavetišč je postalo vprašanje žena, sestavni del nalog AFŽ. Pri reševanju teh vprašanj so pokazale žene neutrudljivo delavnost in skrb, ljubezen do otrok in razumevanje za težave, ki jih ima pri tem država. Tako so postale žene državi resnična opora. Akcije za oskrbovanje otrok so se začele z nabiranjem darov za dečje domove ter z obiski domov in so se razvile v dobro organizacijo velikih zbirk patronatov in stalne pomoči posameznim dečjim domovom.

Plenum je zaključil, da mora AFŽ pri delu za oskrbovanje otrok nenehno izpopolnjevati dosedanje oblike dela. Najti mora pri tem nove in še ne zajete množice žena in jih zaktivizirati. V akcije mora vnesti še več organiziranosti in stalnosti in tako postati še večja opora države.

Skupaj z ostalimi antifašističnimi organizacijami mora AFŽ pomagati državi v skrbi za vzgojo otrok in voditi račune o tem, komu se daje ta vzgoja v roke. Potrebno je, da se odbori AFŽ v vsem delu za oskrbovanje otrok še tesneje povežejo z organi ljudske oblasti, tako da bodo lahko priskočili na pomoč tedaj in na tistem kraju, kjer bo najbolj potrebno. V skrbi za matere in otroka, v skrbi za zavetišča, posvetovalnice in slične ustanove bo AFŽ nudila največjo pomoč zaposlenim ženam materam, posebno delavkam. S tem bo AFŽ

ustvarjala pogoje za doseg njihove resnične enakopravnosti.

3. V splošnem delu na poletu, ki je po osvobojenju zajel vse ljudi, tudi žene ne zastajajo. V dneh obnove naše domovine in vsesplošnega tekmovanja z delavskim razredom na čelu, so žene pri delu ponovno stale svojim tovarišem ob strani, tako v industriji, kakor v poljedelstvu, z eno besedo, pri vseh delih obnove. Žene so pokazale novo delovno junaštvo; slednji dan nam da novih žena — junakinj dela in industrije. S tem so žene pokazale pripravljenost za skupno dobro nove države. Obenem pa so s tem razbile vse stare predsodke o nesposobnosti žene za opravljanje nekaterih poslov. Toda plenum je ugotovil, da žene še niso dovolj aktivizirane na vseh poljih obnove in naredile dovolj za to, da bi povedle žene preko prvih mobilizacijskih akcij do širšega razumevanja in reševanja vseh gospodarskih vprašanj in tako tudi niso postale močna opora ljudske oblasti. Zaradi tega je potrebno, da se posveti največja pažnja gospodarski vzgoji žena, da se jih nauči, da bodo lahko razumele perspektivo razvoja naše dežele, da bodo osvojile vse oblike ljudske oblasti, da se mobilizirajo za sodelovanje pri reševanju vseh gospodarskih vprašanj in izvajanju ukrepov, odlokov in zakonov ljudske oblasti, še posebno pa za sodelovanje pri reševanju sedanjih perečih vprašanj, kakor so odkup presežkov živil, oddajanje davkov, zatiranja črne borze, sabotaže itd. Tako je torej treba, da antifašistični odbor žena priпомore k temu, da bodo delovne žene v industriji in pri vseh drugih poslih, kakor so na primer po uradih, a še prav posebno v poljedelstvu, množično razvijale junaštvo pri delu.

4. Četudi so od osvoboditve do danes doseženi pomembni uspehi pri politični aktivizaciji žena, je vendar treba omeniti nekatere pomanjkljivosti. Plenum je ugotovil, da našemu političnemu delu z ženami manjkata dve osnovni stvari: načrtno, stalno politično delo in povezanost političnega dela s konkretnimi akcijami. Ne smemo dovoliti, da bi zaradi pomanjkanja stalnega političnega dela zamrla aktivnost žena, posebno v krajih, ki so bili žarišče upora in osvobodilnega boja. Z druge strani se politično delo ne more in ne sme oddvojiti od konkretnih akcij. Vsako konkretno akcijo, vsako konkretno delo AFŽ-ja je treba povezati s političnim pojasnjevanjem.

Obehem z delom je treba v ženah buditi pravičen odnos do države, do ljudske inčovine, do dela in do vseh težav, ki nas še čakajo -- edino na ta način bo zagotovljen uspeh, koristnost in množičnost delovanja AFŽ. Istočasno je treba vzdrževati in razvijati budnost žena in naših organizacij za najrazličnejše sovražnikove akcije in za delovanje reakcije na gospodarskem in kulturnem polju, ker hoče sovražnik z bojem proti naši ljudski oblasti razbijati tudi enotni pokret žena, s tem pa tudi ljudsko fronto.

5. Plenum je ugotovil, da je delo AFŽ na vasi ponekod še vedno premajhno in nezadostno. Kljub temu, da se še vedno pojavljajo resnične težave, obstojajo za AFŽ vse možnosti za okrepitev dela na vasi in za aktiviziranje vaščank; zlasti v tistih posebnih vprašanjih, ki se tičejo vasi, kot n. pr. izvedba agrarne reforme, gojenje posebnih rastlin za industrijsko proizvodnjo, aktiviziranje kmetov v vaških zadrugah, pravilna preskrba mest z živili in podobno.

6. AFŽ mora posvetiti pažnjo raznim vzgojnim tečajem, ki naj jih organizira skupno z ostalimi množičnimi organizacijami.

V našem ženskem tisku se kaže zadnji čas izboljšanje, kar se tiče bolj konkretnih zadev, v reševanju problemov. Treba pa je, da prinaša naš tisk čim več primerov žena, ki so se posebno uveljavile pri svojem delu, zlasti pri obnovi domovine, da piše o oblikah dela žena in AFŽ in da se v načinu pisanja člankov čim bolj približuje najširšim ženskim

množicam. To je: članki naj bodo pisani jasno, razumljivo in preprosto.

7. Glede na važnost vseljudskega tekmovanja, ki se vrši pod vodstvom ESZDN v naši državi, za čim hitrejšo obnovo, za pridobitev novih metod dela in za mobilizacijo novih sil, daje plenum organizacijam AFŽ nalogo, da razvijajo najširšo propagando in aktivnost in da pritegnejo vse žene z vasi in mest v to obče tekmovanje.

Pred nami ženami iz Julijske Krajine stoje danes še prav posebne naloge. Kakor smo stale v prvih vrstah za časa krvave borbe, kakor se nismo ustavile, dokler ni bil fašistični okupator pregnan iz naše zemlje, tako tudi ne bomo odnehale, dokler ne bo fašizem do kraja zatrt in dokler ne bo toliko let trpinčena Julijska Krajina za vselej priključena k Titovi Jugoslaviji. S tem pa naša borba še ni končana! Trajala bo vse dotlej, dokler ne bodo obnovljene naše porušene vasi. Zaradi tega smo poleg prej navedenih sklepov sprejeli še sledeče:

1. V vaseh moramo ustvariti popolno enotnost.

2. Utrditi moramo bratsko povezanost med narodi Julijske Krajine.

3. Poglobiti moramo povezanost z našo vojsko s tem, da bomo spet po vseh vaseh prale in šivale našim borcem.

Kot so bile naše žene požrtvovalne za časa borbe, tako in še bolj bodo požrtvovalne danes, ko se borijo za uresničitev pravične zahteve štiriletna borbe za priključitev k Jugoslaviji.

Trst povezan z zaledjem

Žene koprškega okraja so se v polni meri zavedale prihoda mednarodne komisije na naše ozemlje. To so dokazale tisti dan, ko je prišla mednarodna komisija v Koper in v Smarje. Takrat so naše kmetice na mah pustile delo na polju, delo v hiši in v hlevu, uvrstile so se z možmi, fanti in dekletji in odšle komisiji naproti, da ji glasno in jasno povedo to, kar si želi vsak kmet in kmetica, to kar si žele delavci naših solarn in tovarn za konzerviranje rib. Šli so, da jim povedo nepreklicno zahtevo vsega našega ljudstva, naše sleherne vasi in mesta: Hočemo k Titovi Jugoslaviji. Naše Istranke so bile vesele po odhodu mednarodne komisije iz koprškega okraja. Vsaka izmed njih je bila vesela, da je lahko sama povedala mednarodni komisiji, da je ona kot mati in kot žena, za brezpogojno priključitev Julijske krajine k Jugoslaviji.

Toda še tisti dan, ko so po Kopru in po naših istrskih vaseh plapolale jugoslovanske in italijanske trobojnice s peterokrako zvesto, še tisti dan, ko so stene starodavnega Kopra in naših sončnih Smarij odmevale od navdušenih vzklikov antifašističnih delovnih množic cone B, se je naš Trst, se je naša Gorica polnila z importiranimi italijanskimi fašističnimi množicami. V Trstu, v Gorici, v Tržiču je iz dneva v dan naraščal teror fašističnih band. Od dneva do dneva je naraščala zmagovita manifestacija zavednih antifašističnih množic cone A. Od dneva do dneva se je večalo število junaštva naših tržaških žen in mater, od dneva do dneva je raslo število junakov delavcev, ki se niso strašili niti brizgalnic, niti civilne policije na konjih in motornih vozovih,

niti pretepanja in terorja importiranih fašističnih band.

V tistih dneh je bila vznemirjena sleherna kmečka, delavska in ribiška hiša, v tistih dneh je segel val ogorčenja demokratičnih množic preko demarkacijske črte, zajel je idrijsko ženo, zajel je pregarsko kmetico. V tistih usodnih dneh smo spet pokazale tudi me žene iz cone B, tudi me žene na drugi strani demarkacijske črte, ki nam je bila vsiljena, da je ne priznavamo, da smo s Trstom, da smo z Gorico, da smo s Krasom in Brdi povezani v nerazdružljivo enoto.

Delo žená v idrijskem okraju

V našem okraju so žene na splošno zelo aktivne pri delu. Do izraza največje aktivnosti pa je prišlo v Poljanah, Stopniku in v vasi Jesenica, kjer so žene napravile za dečji dom v St. Petru na Krasu 30 parov nogavičk in 30 parov copat za naše male sirote. Ravno te vasi so najbolj prizadete, koder je divjal najhujši teror okupatorja pred enim letom, vendar žena to ne moti. One delajo na vseh področjih, perejo in šivajo perilo našim borcem, pomagajo krajevnim NOO pri oblastnem delu, skrbijo za to, da je vsak košček zemlje obdelan, povsod so požrtvovalne in neutrudljive.

Posebno aktivno se je pokazala tovarišica Marija Strel iz vasi Karnice-Masore, ki je od hiše do hiše nabirala naročnike za naše časopisje.

Gre za Trst! je vršalo v prvem pomladanskem vetru preko vasi. Gre za Trst, gre za Julijsko krajino, gre za nas, za naše življenje. Takrat spet naše istrske matere niso najmanj pomislile, zavedle so se, da se danes prav tako bje borba za naše pravice kakor se je pred letom dni bila na bojnem polju, zavedle so se težnji reakcije, ki je hotela na vsak način dokazati, da spada zaledje k Trstu.

Množice naših žena, množice mož in mladine, ki so se dan za dnem trgale iz kraških sten, ki so se trgale iz istrskih vasi, so glasno povedale resnico, ki jo dokazuje zgodovina, resnico, ki jo dokazuje tudi danes življenje, resnico, da pripada Trst zaledju, da je Trst zrasel in se razvil ob sokovih zaledja in da bo imel življenjske pogoje samo toliko časa, dokler bo tesno povezan z vsem zaledjem, z vso Julijsko krajino, s Slovenijo, z Jugoslavijo in s srednjo Evropo.

Dan za dnem so se trgale naše kmetice iz svojih domov. Pustile so delo na polju, pustile delo v hiši in se odpravile na pot, na dolgo, prašno cesto, ki pelje naprej mimo naših vasi, ki pelje naprej do Trsta. Tako se je odpravila tudi 83letna ženica iz Sv. Antona na Celu iz svoje vasi na pot v Trst, da se pridruži vsem naprednim delovnim množicam Trsta. Srebrni lasje so ji vihrali v pomladnem vetru in v trdih koščenih pesteh je tiščala veliko Jugoslovansko zastavo s peterokrako zvezdo, s simbolom vseh pridobitev naše narodno osvobodilne borbe, s simbolom svobode, ki si jo bomo še dokončno priborili. Tako se je odpravila iz Čezarij prav tako mati treh otrok s svojimi sovaščani na pot v Trst. Vrnila se je s Trsta samo toliko, da je skuhala otrokom najnujnejšo hrano, potem pa si je podrecala krilo, si zavezala ruto, vzela kos trdega kmečkega kruha in se odpravila na pot.

Šlo je za Trst, šlo je za zmago demokratičnih naprednih sil na tem majhnem kosu zemlje, šlo je za to, da dokažemo tudi me žene, da smo v celoti na strani naprednih sil.

Istra je v polni meri pokazala, istrske žene so bile prve, ki se niso strašile nobenih naporov.

Antifašistične množice Trsta, Gorice in celotne Julijske krajine so dokazale, da je ni sile, ki bi lahko zlomila njihovo enotnost, antifašistične množice Julijske krajine so dokazale, da so napredne sile v svojih naporih, če so zedinjene, nepremagljive.

pisje. Imela je tak uspeh, da je skoraj vsaka hiša naročila dnevno časopisje in Primorsko borbo, ki je glasilo cone B.

Pri delu v našem okraju pa se kažejo tudi razne težkoče, krivdo moramo iskati na aktivistkah, ker ne poročajo konkretno kaj so naredile žene na vasi oziroma kraju, zaradi tega se ne more voditi računa in točen pregled nad našim delom, kajti ne zavedamo se velike važnosti naše organizacije in dela, ki ga morajo žene vršiti na vseh poljih, da s tem pomagajo v polni meri naši narodni oblasti pri reševanju raznih vprašanj. Zato je naša glavna naloga, da aktivistke podvzamejo drug način dela pri organizaciji AFŽ, ter podpremo naše delo na vseh področjih, da se bodo vse težkoče tako tudi pravilno rešile.

Zbirajmo tekstilne odpadke!

Naša žena in asanacija na vasi

K asanaciji naše vasi lahko naša žena ogromno prispeva. Ne mislimo s tem, da bo žena stare, nezdrave hiše podirala in nove zidala. Pač pa bo s svojim podrobnim delom dopolnila delo moža s tem, da bo prinesla v krog svoje družine, svojega doma tisto prepotrebno izboljšanje higienskih razmer, za katere mož nima ne časa ne smisla.

Kakor se je prejšnje čase samo kakšna naprednejša žena zanimala za asanacijo higienskih prilik in jih izvedla kvečjemu v svoji hiši, bo današnja žena svoje misli in svoje načrte potom množičnih organizacij dala svojim tovarišicam in jih za to prekoristno delo pridobila. Ne bo potem samo ena hiša v vasi odgovarjala zahtevam higiene, ampak vse in s tem celo naselje.

Oglejmo si nekoliko podrobneje, kje in kako lahko žena doprinese svoj delež k izboljšanju higienskih prilik naše vasi. Neobhodno potrebno pri tem je, da pozna, kakšno mora biti naše življenje, naše stanovanje, naša prehrana in obleka, da bo naše zdravje čim manj trpelo in bomo mogli biti čim dalje domovini v korist.

Začnimo pri družini sami. Koliko je tu starih predsodkov, nepoučenosti, zastarelih nazorov, ki bijejo v obraz vsem zahtevam moderne higiene. Že če mati pusti svojega dojenčka, da svobodno brca, medtem ko je prejšnjevala njegovo telesce v spone povoja, je s tem doprinesla delež k njegovemu telesnemu razvoju in s tem k asanaciji svoje vasi. Žena bo skrbela, da se bo vsa družina redno umivala in kopala, da bo imela vedno čisto perilo na sebi; bo zlasti na otroke pazila, da ne bodo zatočišče mrčesa, zato jih bo tudi vsak dan temeljito prečesala. Pazila bo, da si bodo otroci redno zvečer in zjutraj umivali zobe, ker dobro ve, kakšna dragocenost so zdravi zobje. Tudi na to bo gledala, da si bodo otroci redno strigli lase in nohte. Skrbela bo, da bo v hiši vladal red, da se ne bo samo ob določenih uri jedlo, ampak ob določenih uri tudi vstajalo in da bodo zlasti otroci imeli dovolj spanja. Znano je, da mora šestletni otrok spati 12 ur; dvanajstletni pa še vedno 10 ur. Zato bo pazila, da bodo otroci šli zgodaj spat, da bodo pa šli iz postelje kakor hitro so se zbudili. Posebno v dobi pubertete bo na to pazila.

V pogledu prehrane mora žena vedeti, da je za naše telo najbolj primerna mešana hrana, to je: rastlinska in živalska. Osnovni elementi hrane (ogljikovi hidrati, maščobe in beljakovine) se lahko sicer kot gorivo med seboj nadomeščajo, vendar mora hrana vsebovati gotov odstotek beljakovin, ker so beljakovine kot gradivo novih celic nenadomestljive. Ker so pa rastlinske beljakovine težko prebavljive in malo izrabljive, morajo biti tudi živalske beljakovine na našem jedilnem listu. Pri prehrani otrok bo mati polagala posebno paznjo na na vitaminih bogato hrano (mleko, maslo, zelenjava, zlasti paradižniki in korenje, sadje itd.); ne bo seveda dajala otrokom pikantnih jedi. Odvrčala bo otroke tudi od uživanja nasladil, kakor so kava, čaj, alkohol; zlasti poslednjega otroci sploh ne bi smeli uživati.

Danes je tudi nam na Primorskem dostopno slovensko slovstvo o pravilnem in zdravem načinu življenja, o negi otrok itd. in želim, da bi naše matere v čim večji meri segale po njem.

Pa ne samo v svoji družini, ampak tudi v svojem domu lahko žena v pogledu asanacije mnogo napravi. Sama seveda tega ne bo zmogla, skupno z možem bosta pa lahko marsikaj nezdravega odstranila, marsikaj nepopolnega izboljšala. Ne samo tam, kjer bodo novi domovi nadomestili požgane in porušene, ampak tudi tam, kjer so domovi vojsko preživeli, bo mogoče z adaptacijo in preureditvijo, s kako malo prezidavo, pripraviti bivališče takšno, kakršno zahteva higiena.

Začnimo kar s tlemi. Vsakemu je znano, da mora stati hiša na suhih tleh, da so vlažne stavbe in stanovanja pogosti vzrok revmatizma in rahitisa ter leglo najrazličnejših kužnih bolezni, posebno pri otrocih. Kjer stoji hiša na vlažnem kraju, je treba tla osušiti (z drenažo, z nasaditvijo dreves), hišo podkletiti, v zidove vstaviti izolacijsko plast asfalta itd.

Pri stavbi sami je treba upoštevati zadostno višino prostorov, ki naj bodo vsaj tri metre visoki, ker mora stanovanje nuditi odraslemu najmanj 15, otroku pa najmanj 10 kubičnih metrov prostora. Stanovanje mora dati stanovalec dovolj zraka, dovolj svetlobe in dovolj sonca. »Kamor prihaja sonce, ne pride zdravnik,« pravi naše ljudstvo. Zato mora površina oken predstavljati vsaj dvanajstino površine tal. Okna morajo pa biti tudi tako postavljena, da je mogoče napraviti prepih in na ta način hišo prezračiti.

Podovi naj bi bili po možnosti brez špranj, kar pa pri običajnih podovih iz desk ni mogoče doseči. Higiensko neoporečni pod dajo parketi ali linoleum, ki so obenem slabši prevodniki toplote kakor cement, ki prihaja v poštev le za kopalnice in kvečjemu še za kuhinjo. Strop naj bi vsekakor bil ometan. Stene morajo biti pogosto pobeljene.

Pri notranji razporeditvi prostorov je po možnosti gledati na to, da leži spalnica na vzhodni strani, dnevne sobe in otroške sobe na južni; na severno stran spadajo shramba, kuhinja, kopalnica in stranišče. Na zahodno stran bomo postavili stopnišče, veže in po potrebi še spalnice. Seveda ne igra razporeditev prostorov v kmečki hiši tisto vlogo kot v hišah v mestu, ker preživijo ljudje na deželi skoraj ves dan na prostem, na zraku in soncu.

Posebno paznjo je pa treba posvetiti straniščem, ker so prav ta po naših domovih najbolj zanemarjena in smatrana kot neki nebodigatreba. In vendar bomo prav po stanju stranišča presojali stopnjo civilizacije dotične družine. Marsikje predstavlja stranišče nekaj v obliki kolibe zbitih desk na gnojišču. V kolikor ni v stavbi sami, kar je seveda najbolj priporočljivo, mora biti stranišče zidano, imeti mora svojo zabetonirano greznico, mora imeti vodno napeljavo za izplakovanje in mora biti večkrat prebarvano, vedno pa snažno. V greznico je treba pogosto vlivati apno.

Tudi o oskrbi z vodo moramo spregovoriti nekaj besed. Vse vasi še niso tako srečne, da bi imele vodovod, malokateri priteka voda sama, kot studenec iz tal. Talne vode je v naših krajih sploh zelo malo; je pa le talna voda ona, ki odgovarja vsem zahtevam higiene, da so le studenci dovolj globoko zajeti ali pa voda iz tal črpana s črpalko. Večji del naših vasi in domov je še danes navezan na kapnico; sama po sebi tudi ta ne bi bila slaba, manjkajo ji pač rudninske primesi; le način zbiranja je nepravilen.

Predvsem bi moral vodnjak biti najmanj 30 metrov oddaljen od stranišča in gnojišča, moral bi biti pokrit in voda iz njega dvigana s črpalko; ob dotoku vode v vodnjak bi pa moral biti vstavljen čistilnik, za katerega ni treba drugega kot zložiti kamenje, pesek in oglje v zabetonirani prostor približno enega kubičnega metra.

Tesno zvezano z vodno oskrbo je vprašanje kopalnic. Pravih kopalnic s kadjo in toplo vodo, kakršne bi morala imeti vsaka hiša, seveda ne bo mogoče takoj vsaki hiši pripraviti. Pač pa bi vsaka hiša morala imeti vsaj pršno kopel, kar ne bo prav težko izvedljivo. Kjer ni vodovodne napeljave, bo že iznajdljivost in iniciativnost naših gospodinj našla rešitev.

V pogledu razsvetljave bo šlo stremljenje naših žena za električno razsvetljavo, ki najbolj odgovarja zahtevam higiene. Edino svetlobno telo mora biti tako zasenčeno z motnim steklom, da ni videti žarečih žic; še boljše za naš vid je indirektna svetloba, pri kateri svetlobnega telesa sploh ne vidimo.

Za ogrevanje prostorov je v naših krajih, z izjemo hribovitih predelov, zelo slabo preskrbljeno. Vsaka soba bi morala imeti peč, in sicer glinasto z gladko površino — nima pa večkrat vsa hiša sobe s pečjo in se zgodi v primerih bolezni, da je treba na silo postavljati peč, ki seveda noče vleči in samo kvari zrak. V naših gorah je pa ta slaba navada doma, da imajo samo eno veliko, našim parližanom dobro znano peč v izbi, s katere zlezajo pregrete v nezakurjene sobe spat, kar mora nujno dovesti do prehlajenja. Prav tako je treba z vidika higiene obsoditi naša starodavna ognjišča; ne samo, da zakade vso hišo, da letajo saje po zraku, tudi navada, da se ljudje pri ognjišču grejejo, je vredna obsojanja, ker si pač grejejo samo eno stran telesa in si na ta način lahko drugo prehladijo.

Glede opreme bi ne bilo dosti pripomniti, ker hišna oprema, kakor se danes izdeluje, s svojimi gladkimi ploskvami, brez okrasov, ne predstavlja več v naših sobah zbirališče prahu; odprava ostrih robov je pa otrokom marsikatero bunko prihranila. Le dovolj mora biti opreme, tako da ima vsak stanovalec, tudi otrok, svojo posteljo, ki naj ne bo premehka, zlasti ne za otroke. Zaveze, v kolikor so zaradi blizu stoječih hiš potrebne, bodo morale biti stalno čiščene in večkrat oprane.

Celo stanovanje bi pa moralo biti vsak dan, tudi pozimi, temeljito prezračeno. Na ta način se tudi mrčes, ki se rad drži oprave in sten, kot n. pr. stenice, ne bo naselil v našem stanovanju oz. bo iz njega izginil.

S tem smo v glavnih obrisih obdelali hišo in si gremo ogledat še dvorišče. To je večinoma močno zanemarjeno, kupi gnojja leže razmetani po njem, vmes se pretaka gnojnica, da še poveča neprijetni vonj, ki puhti iz hlevov in iz gnojišč. Vse to se da z dobro voljo, brez velikih stroškov, izboljšati. Gnoj spada na gnojišče, zabetonirano jamo za gnoj; na ta način se bo tudi mušja nadloga omejila, ker se na kupu ležeči gnoj segreje, kar uniči mušjo zalego.

Hleve je treba redno čistiti. Mlake in podobna zbirališča stoječe vode bomo zasuli, da nas komarji ne bodo prehudo nadlegovali.

Ogledali smo si v glavnih obrisih točke, v katere morajo biti uprta naša stremjenja po izboljšanju, po asanaciji. Ko bo vsakdo uredil svoj dom tako, kot smo opisali, bo vas zado- bila drugo lice.

Zbirajmo tekstilne odpadke

V zvezi z nabiralno akcijo za zbiranje tekstilnih odpadkov je potrebno, da sodelujejo najbolj aktivno vse organizacije OF. Zlasti je dolžnost izvršnih odborov OF, da nudijo vso podporo okrožnemu akcijskemu odboru, okrajnim akcijskim odborom kakor tudi krajevnim akcijskim odborom.

Naloge akcijskih odborov, v katerih so zastopane organizacije OF, AFŽ, mladine in gospodarske organizacije, so naslednje:

1. da organizirajo zbiralne skupine za zbiranje tekstilnih odpadkov;
2. da vodijo stalno propagando za to akcijo (z delavnimi in kulturnimi skupinami po vaseh, s tiskom, letaki, lepaki, s konferencami itd.);
3. da preskrbijo skladišča za shrambo zbranih odpadkov;
4. da med akcijo pošiljajo poročila akcijskim odborom;
5. da organizirajo tekmovanja pri zbiranju;
6. da po končanem zbiranju zberejo dobre odpadke v skladišče.

Vse organizacije OF morajo napeti vse sile, da bodo te naloge v polni meri izpolnjene.

V zvezi z nalogami, ki se postavljajo pred vse množične organizacije OF, je dolžnost prav AFŽ organizacije na našem področju, da pokrene vse, da bo akcija za zbiranje tekstilnega blaga žela uspeh. Potrebno pa je, da vcepimo sleherni ženi, kmetici, delavki in gospodinji zavest, da moramo z združenimi silami poskrbeti naši industriji potrebne surovine. S tem v zvezi stojimo pred posebno perečo nalogo našega narodnega gospodarstva. Pred nalogo, omogočiti delovanje in razviti delo tekstilnih tovarn, ki naš bodo preskrbovale s potrebnimi oblekami, s potrebnim perilom. Zavedati se moramo, da je prav preskrba naših delavcev kakor tudi kmetov pred vsem požganih vasi z obleko in perilom eno izmed osnovnih vprašanj našega gospodarstva. S tem, da bodo naše tekstilne tovarne v polnem obratu, bodo preskrbljeni tudi naši delavci idrijskega rudnika, rudarji Vremskega britofa, rudarji premočevnika Snežnika, delavci na žagah kakor tudi naši kmetje, ki so doprinesli največ za časa borbe, kmetje in kmetice iz Čepovana, Lokev, Pregarij, iz okra-

ja Ilirska Bistrica, Vipave in Vojska iz idrijskega okraja.

Zbiranje tekstilnega blaga je predvsem naloga nas žena. Gre za to, da pokrenemo akcijo za brezplačno oddajo tekstilnih odpadkov, ki za nas kot posamezne trgovine nimajo takega pomena, ki pa bodo v veliko pomoč pri preskrbi surovin za naše tekstilne tovarne.

Posebno morajo pri tej akciji pomagati vasi, ki za časa borbe niso prestale toliko gorja, ki niso bile do tal porušene. Pregledati moramo vso staro kramo, ki jo ima doma vsaka gospodinja. Pregledati je treba zavržene nogavice, raztrgano perilo in ponošeno obleko. Gre za to, da ne bo blago ležalo neuporabno po naših predalih, medtem ko bi lahko

služilo prav naši industriji kot dragocena surovina. Zato je nujno potrebno, da sestavijo okraji takoj okrajne akcijske odbore, kakor da sestavijo take akcijske odbore tudi po vaseh. Pri teh akcijah naj prav naše organizirane žene največ pripomorejo. Po okrajih in po vaških centrih se morajo postaviti skladišča, kjer se bo pregledovalo in sortiralo blago in od koder se bo to blago tudi čimprej odpošiljalo naprej, da bo prišlo do tekstilnih tovarn, ki nam bodo vračale trud s preskrbo delavcev in kmetov z nujno obleko in perilom. Okrajni AFŽ odbori, tekmuje v čim uspešnejši akciji za zbiranje tekstilnih odpadkov!

Žene naših trgov, vasi, tekmuje v pomoči naši tekstilni industriji! Pospešite to nujno delo, ker akcija mora biti zaključena 18. aprila 1946.

Grgar prednjači

Žene grgarskega okraja so prešle najhujše borbe, žene grgarskega okraja so bile največja opora našim borcem. Čepovanke, žene iz Lokev, iz Ravnice. Tribuše so se v polni meri zavedale že tisti čas, da so neposredno zaledje fronte.

Danes je prav grgarski okraj zaradi velikih naporov, ki jih je tu prestala za časa borbe skoraj vsaka vas, eden izmed najrevnejših, toda prav zato, ko so grgarske vasi šle skozi veliko število preizkušenj, prednjačijo grgarske žene tudi danes pri izvrševanju svojih nalog.

Glavna naloga, pred katero stoje v grgarskem okraju vse množične organizacije, je naloga obnove porušeni vasi, vzpostavitev obnovitvenih zadrug, vzpostavitev ljudske samopomoči, s katero bomo dosegli v kolikor mogoče kratkem roku obnovitev domov, ki so jih bombardirala nemška letala, domov, ki so jih požgali italijanski in nemški fašistični okupatorji.

Tako so se žene Čepovana, Trnovega, Lazne, Grgarja in Lokev obvezale, da bodo sodelovale pri obnovi porušeni domov. V načrt tekmovanja so si zadale za nalogo, da bodo obnovile s sodelovanjem vseh množičnih organizacij najnujnejše hiše.

Prav tako so si žene iz Bajnštic zadale za nalogo v okviru prvomajskega tekmovanja, da bodo pomagale pri vzpostavitvi vodovoda, kar bo imelo zelo, zelo dobre posledice za vso vas. S tem bo pomagano kmetom, da ne bodo glede preskrbe vode postavljeni pred take težave, kakor so postavljeni danes.

Žene Grgarja in Trnovega so si zadale za nalogo, da bodo pomagale pri rezanju in zlaganju drv za kurivo.

Prav tako razumevajo žene grgarskega okraja v celoti naloge, ki stojijo pred našimi ženami v zvezi s povezavo naše vojske. Ljubzen grgarskih žena do naše zmagovite vojske je bila že utrjena v najtrših bojih, ki so jih imeli naši partizani na tem kosu naše zemlje za časa borbe. Povezanost naših osnovnih množic, posebno pa še žene, do naše vojske se kaže tudi v vseh akcijah, ki jih žene čisto samoiniciativno podvzemajo z edinim ciljem, dokazati tudi na ta način ljubezen do tiste vojske, ki je ostala tudi zdaj nerazdružno povezana z narodom.

Žene Ravnice in Podgozda so si s tem v zvezi zadale za nalogo, da bodo prale za naše vojake in da bodo zašile vse, v kolikor bodo te pomoči potrebovali. Uspehi tega dela še podkrepljujejo prijateljske zveze naših žena z borci.

Med ostalimi nalogami so si zadale žene za Veliko noč, da bodo prostovoljno obdarile naše bolne vojake iz vojne bolnice v Vipavi. Zdaj žene zbirajo z velikim veseljem darila, čeprav so vasi zelo prizadete in čeprav morajo tudi sami skromno živeti.

Prav tako so se izkazale žene grgarskega okraja pri invalidskem tednu.

Žene Čepovana, Lokavca, Tribuše in Levpe se zavedajo danes kot so se zavedale tudi za časa najostrejših borb, da je naloga prav žena, da stoje v prvih vrstah boja za obnovo. Žene grgarskega okraja tekmujejo, da bodo s tem pripomogle k čimprejšnji priključitvi Julijske Krajine k Titovi Jugoslaviji.

Žene pozdravljajo invalide

Ob priliki invalidskega tedna so žene na svojih sestankih sprejele nešteto pozdravnih pisem našim invalidom.

AFŽ organizacija iz Št. Vida pri Vipavi je poslala naslednje pozdravno pismo našim invalidom:

S čustvi najglobljšega spoštovanja in občudovanja se Vas premnogokrat spominjamo žene in matere iz Št. Vida pri Vipavi. Žene, zbrane na množičnem sestanku AFŽ, Vas ob tej priliki najsrčnejše pozdravljamo. Zdaj ob invalidskem tednu so se naše misli še večkrat mudile pri Vas. Hotele smo, da bi naši hvaležnosti dale tudi konkretni izraz. Čeprav je naš prispevek skromen, naj Vam priča naša neomajno ljubezen, ki jo čutimo do Vas.

Ni daru, s katerim bi se mogli oddolžiti za žrtve, ki ste jih doprinesli za to, da bi se nad našimi otroki ne ponavljale več krivice in nasilja. Danes, ko se toliko govori in dokazuje o naši sveti pravici do Primorske zemlje, ki je napojena s krvjo, ne bi mar zadrževalo, da si medzavezniška komisija ogleda in prešteje Vas, ki ste živa priča nacifašističnega nasilja. Bodite prepričani, da se ne bomo izneverile idealom, za katere ste se Vi žrtvovali, zakaj če bi se jim izneverile, bi pomenilo zaslužiti temelj, ki ste ga nam zgradili Vi.

Prav z invalidskim tednom so se poglabile prijateljske vezi, ki nas vežejo do naše vojske kakor tudi predvsem do naših invalidov.

**Zbirajmo stare cunje
za našo obnovo!**